

On es per

Al País Valencià falta aigua, i les autoritats han denegat el transvasament d'urgència del Tejo al Segura. Els experts, però, insisteixen a dir que la sequera és crònica i que les mesures d'urgència no serveixen de res mentre no es plantege seriosament un pla de reforma de les xarxes de distribució, velles i ineficaces, que malbaraten les reserves.

L'aigua del Tejo no vindrà. La setmana passada la comissió d'explotació del transvasament Tejo-Segura va decidir que no hi havia cabal suficient per satisfer la demanda de 55 hectòmetres cúbics feta per regants de Múrcia i de les comarques valencianes del Baix Vinalopó i la Vega Baixa. El País Valencià perdrà amb aquesta mesura, segons les primeres dades, 12.000 hectàrees d'arbrat. Només el Govern espanyol té ara la facultat de forçar un transvasament que s'ha convertit en una nova excusa per a la "guerra de l'aigua" entre comunitats autònomes. Un enfrontament crispat pel president de Castella-la Manxa que s'ha manifestat "feliç", després de saber que el transvasament era denegat.

Un altre any 'excepcional'. Les peticions de més aigua o les legislacions que intenten pal·liar els efectes de la sequera són catalogades administrativament com a mesures excepcionals però, segons demostrava un article recent d'Alberto Losada Villasante, catedràtic d'enginyeria hidràulica de la Universitat Complutense de Madrid, des de l'any 1981 les mesures es repeteixen gairebé any rere any. El darrer decret en aquest sentit permetrà als agricultors de tota la província d'Alacant demanar ajudes econòmiques.

Al mateix temps que les mesures, confederacions hidrogràfiques, conselleries i ajuntaments llancen cada estiu les seues recomanacions per estalviar aigua. L'Ajuntament de València recomana introduir una botella plena d'aigua en la cisterna del lavabo, cosa que redueix en un litre el volum que es consumeix cada vegada que s'acciona, i algunes localitats de la costa sud del país han suprimit l'aigua de les dutxes públiques de la platja. Les mesures, però, donen peu a situacions paradoxals; a la platja del Paradís, a la localitat de la Vila Joiosa (la Marina) els banyistes no tenen aigua dolça per llevar-se la sal i l'arena, però poden veure perfectament com els afortunats usuaris dels clubs privats o les urbanitzacions gaudeixen de pisci-

nes plenes a vessar i refrescants dutxes a l'aire lliure. L'Ajuntament va realitzar un ban a principi d'estiu per recomanar l'estalvi d'aigua i ha volgut donar exemple amb diverses mesures, entre altres les dutxes, però el resultat ha estat un greuge comparatiu entre la responsabilitat pública i la "despreocupació" privada.

El tema de fons de la situació és la qüestió mai no tractada en el debat sobre l'aigua: la gestió. En els projectes estatals que hauran de conformar el futur Pla Hidrològic, els transvasaments són les inversions estrella: grans obres públiques per tractar d'igualar la diferència hídrica entre el nord i el sud de l'estat i cap referència a la manera de gestionar aquesta aigua. Però, malgrat aquesta despreocupació, la quantitat no augmentarà i el consum no para de créixer. Els tècnics comencen a demanar un reorientació de la política de l'aigua que portarà, sens dubte, més d'una mesura polèmica.

L'aigua més barata en el lloc més deficitari. La primera consideració a tractar és el preu de l'aigua. Malgrat tenir problemes de proveïment, l'estat espanyol té un dels preus més barats per metre cúbic. Mentre a Dinamarca pot arribar a costar unes 600 pessetes, en alguns pobles valencians s'hi poden pagar només 25. El preu és tan baix que ciutats on no sobra precisament l'aigua, com València, alguns propietaris la deixen gratis als llogaters. A més, el malbaratament en l'ús és una constant, sobretot en els sistemes de rec de l'agricultura, que consumeix, en general, el 80% del total de l'aigua.

Enrique Cabrera, catedràtic de mecànica de fluids de la Universitat Politècnica de València, i director del curs d'enginyeria hidràulica aplicada als sistemes de distribució d'aigua fet la setmana passada a la seu de la universitat, és contundent: "resulta ridícul que en períodes d'especial gravetat com el d'ara es plantegen a tota velocitat grans obres d'infraestructura i que es recomanen mesures d'estalvi, quan ningú es preocupa ni de gestionar bé l'aigua ni de veure la quantitat que es perd en els sistemes de pro-

ducció".

A les dutxes de moltes platges valencianes, com les de la Vila Joiosa (la Marina Baixa), s'ha tallat el subministrament d'aigua com a mesura d'estalvi. La quantitat estalviada, però, és ridícula comparada amb el volum d'aigua que es malbarata en els recs tradicionals, i en les deficiències de la xarxa d'abastiment.

L' aigua?

ARXIU

veïment i en els usos quotidians, que en alguns casos pot arribar al 50% del total”.

Esteve Tomàs, president de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer, explicava per a EL TEMPS les obres que havien efectuat per tal d'evitar la pèrdua d'aigua en les filtracions que es produeixen en les sèquies valencianes i consignava que “només amb la revisió i re-vestiment de la xarxa de la sèquia reial del Xúquer podrem estalviar 100 Hm³.” Aquest pla podria ser, juntament amb el d'optimització de regadius que va emprendre la Conselleria d'Agricultura de la Generalitat l'any passat, una primera passa per arribar a una utilització racional de l'aigua, que, segons Cabrera, encara està molt lluny. Altres confederacions com la del Segura, de la qual depèn el sud del País Valencià, encara no s'han plantejat cap mesura semblant.

“Tots estem acostumats a les auditories gestores en administracions i empreses –afirma el catedràtic– però ningú no s'ha plantejat la ne-

cessitat de fer auditories de la gestió de l'aigua, de veure com la gastem i corregir els errors. En molts països europeus, que no tenen escassetat d'aigua, es perd el 3% del total en la xarxa de proveïment. Ací, però, ens trobem fins i tot amb pèrdues del 30 o el 40%. Amb aquestes xifres, les campanyes d'estalvi d'aigua en ajuntaments em semblen una mica ridícules”.

Revisar les xarxes, els sistemes d'ús, donar-li un preu real i acceptar, de manera realista, que l'aigua en zones com el País Valencià sempre és un bé escàs; i ho serà cada vegada més. Aquests podrien ser els punts bàsics d'una nova política de gestió hídrica, que res té a veure amb l'actual. A la falta de conscienciació social sobre el problema i a la politització constant en què desemboquen les discussions sobre aquest tema, s'afegeix la dispersió en les competències sobre l'aigua. Només al País Valencià, la Conselleria de Sanitat en vigila la qualitat, la d'Indústria el seu ús industrial, la d'Obres Públiques planifica obres menors, mentre que les grans les fan les confederacions hidrogràfiques, que depenen del Ministeri d'Obres Públiques, la Conselleria d'Agricultura en controla l'ús agrícola i els ajuntaments en tenen la responsabilitat sobre l'ús urbà. El resultat de tanta administració és un confús conglomerat de responsabilitats que acaba en impunitat total. Els ajuntaments costaners fan bans i adverteixen que no s'han d'omplir les piscines ni malbaratar l'aigua en les parcs aquàtics però, tenen capacitat executiva per a imposar aquestes mesures? Normalment no.

A més de la quantitat d'aigua, el professor Cabrera llança també la preocupació sobre la qualitat: “Com que la xarxa de proveïment és dolenta i antiga en molts pobles, les autoritats autoritzen i fins i tot encoratgen la construcció d'aljubs que permeten proveir la població en moments de gran demanda. Amb aquest sistema la cloració es fa un dia, amb una validesa de dos o tres, i l'aigua, potser, es consumeix molt després, sense garanties de salubritat; és com si consumiren un producte sense saber-ne la data de caducitat. Per això, als EUA estan rigorosament prohibits els aljubs”.

Salubritat, disponibilitat, proveïment. El debat de l'aigua va molt més enllà de la mera distribució entre zones seques i humides però algunes qüestions bàsiques han quedat amagades, fins ara, entre les discussions polítiques i les grans obres públiques, sempre més rendibles electoralment i més ràpides que les grises i impopulars solucions tècniques a llarg termini.

Jordi Sebastià